

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» проаналізував статистичну інформацію по валютному ринку України за результатами першого півріччя 2014 року. Проведений аналіз дозволив зробити нижченаведені висновки.

Протягом аналізованого періоду валютний ринок України розвивався в умовах несприятливого зовнішнього середовища та загострення соціально-політичного напруження в суспільстві. Перше півріччя 2014 року відзначились стрімкою девальвацією гривні. З початку року національна валюта втратила більш ніж 30% своєї вартості. Причин для такої тенденції декілька: традиційно від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу; зменшення припливу прямих іноземних інвестицій та згорання інвестиційної діяльності значного числа іноземних компаній, які працювали в українській економіці; значні витрати на обслуговування державного боргу. Найчастіше причиною девальваційних тенденцій виступає ажіотажний попит населення на вільноконвертовану валюту, спричинений ескалацією політичної напруги.

Зменшивши обсяги втручання у валютний ринок у формі інтервенцій, НБУ перейшов до політики гнучкого валютного курсу, що надає ринку можливість самостійно формувати курс за результатами міжбанківських торгів. Водночас Національний банк вжив низку інших економічних заходів для стабілізації ситуації. Було підвищено облікову ставку (з 9,5% до 12,5%, починаючи з 15.07.2014 р.), оптимізовано норми банківського нагляду та валютного контролю, створено незалежний аудиторський комітет.

За підсумком першого півріччя 2014 року обсяг міжнародних резервів скоротився на 16,3% – до 16,72 млрд. дол. США (20,42 млрд. дол. США станом на 01.01.2014 р.). Основною причиною скорочення золотовалютних резервів НБУ є виконання зобов'язань за державним і гарантованим державою боргом. В червні 2014 року платежі з погашення та обслуговування державного та гарантованого державою боргу в іноземній валюті склали майже 1,98 млрд. дол. США, а сукупно з початку 2014 року – 6,16 млрд. дол. США.

Сукупний обсяг операцій з безготівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України за підсумком січня-червня 2014 року складає 9 135,2 млн. дол. США (за аналогічний період 2013 року – 15 272,2 млн. дол. США). За підсумками квітня 2014 року обсяг валюти, купленої банками у населення вперше з липня 2013 року перевищив обсяг валюти, придбаної населенням у банків; тенденція зберігалась протягом травня-червня 2014 року.

За підсумком першого півріччя 2014 року загальний обсяг валюти, купленої банками у населення склав 3 902,9 млн. дол. США, а сукупний обсяг чистої купівлі валюти населенням у банків – 5 232,1 млн. дол. США (7 557,0 млн. дол. США та 7 715,3 млн. дол. США відповідно за перше півріччя 2013 року).

Протягом січня-травня 2014 року зберігалась тенденція до зменшення обсягу депозитів залучених як в національній, так і в іноземній валюті, проте в червні 2014 року обсяг депозитів в національній валюті зріс на 1,2 млрд. грн. Тенденція до зменшення обсягу депозитів в іноземній валюті триває. З початку року обсяг депозитів, залучених в національній валюті, зменшився на 44 млрд. грн. (10,4%), в іноземній валюті – на 7,5 млрд. дол. США (24,3%).

Зважаючи на дестабілізацію валютного ринку України, спричинену сукупністю політичних та соціально-економічних чинників НБУ вжив низку заходів для підтримки його рівноваги. Паке́т стабілізаційних заходів, передбачений постановою №328 «Про врегулювання діяльності фінансових установ та проведення валютних операцій» від 01.06.2014 р., продовжив дію раніше встановлених обмежень, а також додав лімітування щодо видачі готівкових коштів в національній валюті з поточних (у тому числі карткових) та депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати в межах до 150 000 грн. на добу на одного клієнта.

Постанова Правління НБУ №423, що набула чинності 15.07.2014 р., внесла додаткові зміни в правила проведення окремих валютних операцій. Зокрема, припинена дія вимоги щодо обов'язкового продажу на міжбанківському валютному ринку України надходжень із-за меж України в іноземній валюті на користь фізичних осіб (резидентів та нерезидентів) у сумі, що дорівнює або перевищує в еквіваленті 150 000 грн. за місяць.

Постановою №423 розширено перелік надходжень в іноземній валюті, що не підлягають обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку України. До їх переліку включено надходження на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів в іноземній валюті, відкриті в уповноважених банках та надходження за операціями з розміщення депозитів банками-нерезидентами на рахунках в уповноважених банках. Іноземна валюта, переказана з-за кордону на користь фізичної особи-резидента і нерезидента для виплати готівкою без відкриття рахунку, може бути виплачена одержувачу в один операційний (робочий) день у сумі, що не перевищує в еквіваленті 150 000 грн. Якщо сума переказу (переказів), що надійшов (надійшли) в один операційний (робочий) день, перевищує в еквіваленті 150 000 грн., то банк такий переказ (перекази) у повній сумі зараховує на поточний рахунок в іноземній валюті отримувача.

В той же час регулятор не відмовився від використання традиційних економічних заходів стабілізації ситуації. З метою збільшення внутрішньої вартості національної грошової одиниці та стримування інфляційних процесів шляхом обмеження попиту на валютні ресурси, 15.07.2014 р. Правлінням НБУ було прийнято Постанову №417, згідно з якою було встановлено облікову на рівні 12,5% річних (до цього, починаючи з 15.04.2014 р. облікова ставка становила 9,5% річних, та 6,5% річних починаючи з 13.08.2013 р.).

За підсумками січня-червня 2014 року, чисті активи банківської системи України збільшились на 2,26% (28,87 млрд. грн.) та станом на 01.07.2014 р. становили 1 307,0 млрд. грн. Зростання активів протягом аналізованого періоду відбувалося переважно за рахунок нарощення клієнтського кредитного портфеля (збільшився на 81,13 млрд. грн.), а також вкладення значного обсягу коштів в ОВДП, що зріс на 3,4 млрд. грн. та станом на початок липня 2014 року складає 84,5 млрд. грн. Значення середньозваженої відсоткової ставки за ОВДП на первинному ринку за підсумком червня 2014 року становило 15,94% (в національній валюті).

Додатково, аналізований період характеризується достатньо високим обсягом позитивного результату банків від торговельних операцій, тобто прибутку банків, отриманого від операцій з іноземною валютою, цінними паперами, та банківськими металами. Станом на 01.07.2014 р., обсяг надходжень від торговельних операцій українських банків склав сукупно 8,821 млрд. грн.

В той же час, ескалація політичної нестабільності, девальвація курсу гривні та негативна макроекономічна ситуація в країні спричиняють потужний вплив на зниження платоспроможності фізичних і юридичних осіб. Наслідком таких тенденцій є зростання обсягу простроченої заборгованості і погіршення якості кредитного портфеля, що примушує банки до формування значних обсягів резервів. Станом на 01.07.2014 р. на відрахування в резерви було спрямовано 27,225 млрд. грн. Варто зауважити, що на збільшення частки проблемних кредитів визначний вплив мало відносно зростання вартості валютних кредитів внаслідок курсових різниць.

Огляд підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних НБУ (режим доступу: <http://bank.gov.ua>), НКЦПФР (режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>), Міністерства фінансів України (режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>), Державного комітету статистики України (режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>).

Повні версії аналітичних оглядів завжди є у вільному доступі на офіційному сайті НРА «Рюрік» (<http://rurik.com.ua>).

Відповідальний за випуск:

Директор з розвитку НРА «Рюрік»,
к.е.н., Долінський Леонід Борисович, тел. (044) 383-04-76;

Відповідальний аналітик:

Фінансовий аналітик НРА «Рюрік»
Ярош Станіслава Сергіївна, тел. (044) 484-00-53 (вн. 109).

ТОВ «РЮРІК»
☎ 04053 Україна, м. Київ, вул. Артема, 52а
+38 (044) 383-04-76, +38 (044) 484-00-53
e-mail: info@rurik.com.ua
www.rurik.com.ua